

„KALIFO RŪMŲ“ AUTORIUŠ

Tahir Shah

Tūkstančio ir vienos nakties šalyje

*Kelionė
pas Maroko pasakotojus*

TYTO ALBA

Tahir Shah

Tūkstančio ir
vienos nakties
šalyje

*Kelionė
pas Maroko pasakotojus*

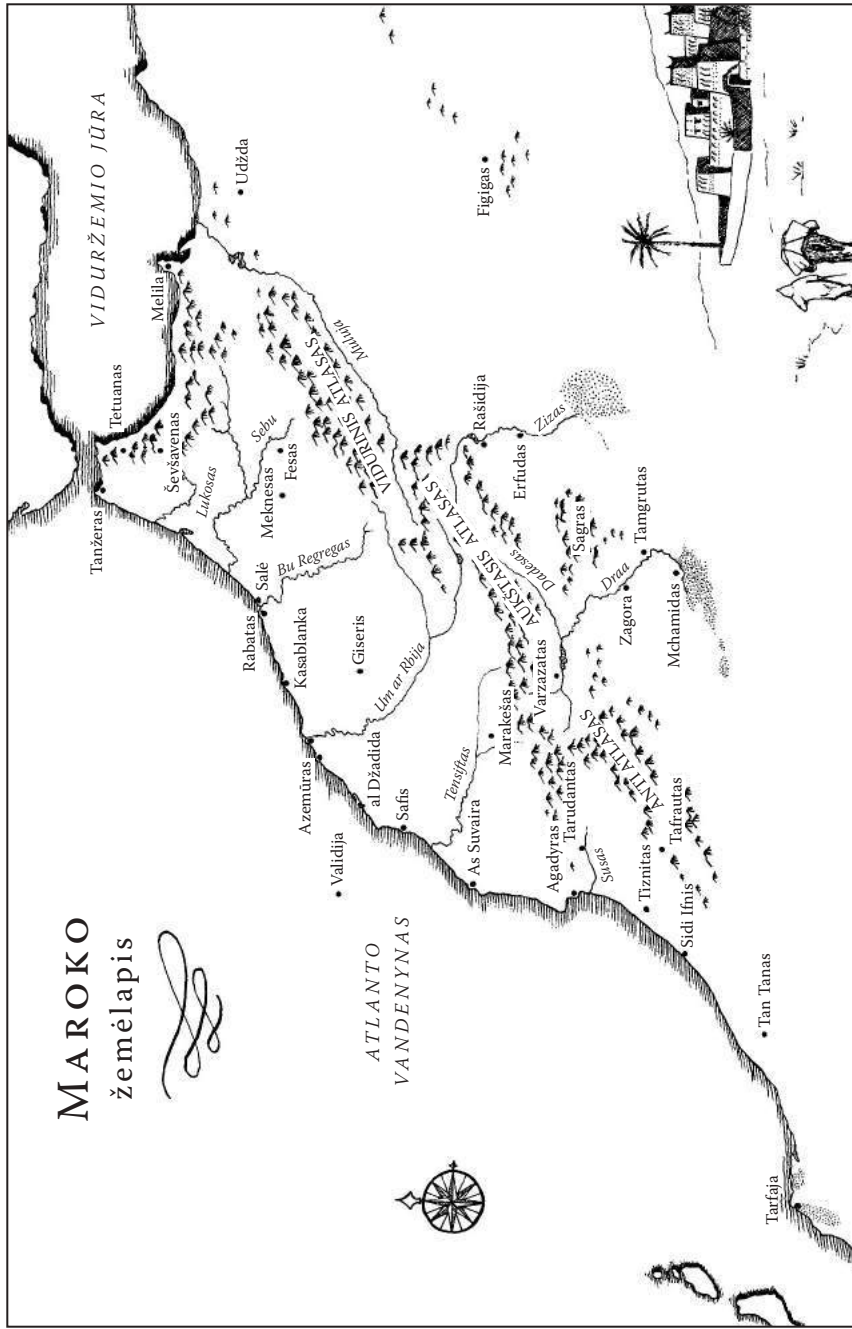
Iš anglų kalbos vertė
Rasa Drazdauskienė

VILNIUS 2011

MAROKO žemėlapis

ATLANTO
VANDENYNAS

VIENAS

*Būkite pasaulyje,
bet nepriklausykite pasauliui.*

Arabų patarlė

Kankinimų kambarys buvo paruoštas. Pakinktai, ant kurių kalinus kabina aukštyn kojomis, eilėmis sudėlioti aštriabriauniai vėzdai ir uostomosios druskos buteliukai, naudoti švirkštai, pilni tamsios spalvos skysčių, nutrinti odiniai raiščiai, timpos, replės, žnyplės ir įrankiai pėdų kaulams traiškyti. Grindyse vidury kambario įrengta nutekėjimo anga, ant sienų ir kitų paviršių – išdžiūvusio kraujo dėmės, jų daug. Mano rankos surakintos, užkeltos aukštai už nugaros; pats išrengtas beveik nuogai, ant akių kietai užveržtas kariškiams išduodamas tam skirtas raištis. Jau savaitę kas vakarą mane veda į kankinimų kambarį ir valandų valandas kvočia, ko atvykau į Pakistaną.

Aš tegalėjau atsakyti tiesą: kad keliauju per šią šalį iš Indijos į Afganistaną, kur ketinau kurti dokumentinį filmą apie dingusius Mogolų lobius. Mane ir visą filmavimo grupę suėmė tiesiai miesto gatvėje ir nugabeno į slaptą kankinimų kalėjimą, kalintojų vadinamą Ūkiu.

Stengiausi išaiškinti kvočiančiam kariškiui, kad mes nepadarėme jokio nusikaltimo. Bet Pakistano šiaurės vakarų pasienio provincijos karinei policijai Britanijos pilietis musulmonišku vardu, atvykęs iš priešiškos valstybės – Indijos, atrodė labai įtartinas.

Per naktis kankinamas užrištomis akimis, atsidūręs limbe, kuriame be paliovos aidų kitų kalinių klyksmai, aš be galo atskatinėjau į tuos pačius klausimus. Koks tikrasis jūsų kelionės tikslas? Ką jūs žinote apie Al Kaidos bazines Afganistano pasienyje? Ir net tokį: kodėl jūs vedėte indę? Raištį nuo akių nuėmė tik po savaitės, ir išvargusioms akims prisitaikius prie skaisčiai plieskiančių tardymo lempų šviesos, aš pirmą kartą apžvelgiau kankinimų kamerą.

Kvosdavo mane tik naktimis, nors Ūkyje diena menkai skyrėsi nuo nakties. Dienos šviesos lempų, įtaisytų aukštai mano kameros lubose, niekad neišjungdavo. Aš susigūžęs kiūtodavau, laukdamas spynoje sukamo rakto ir akmeninėmis grindimis atkaukšinių žingsnių garso. Tai reikšdavo, kad vėl atėjo manęs išsivesti. Susikaupdavau, meldžiausi, stengiausi išvaikyti nereikalingas mintis. Aiškus protas – tai ramus protas.

Raktai dar kartą sužvangėdavo, mano kameros virbai prasiverdavo tiek, kad pro juos galėdavo įlįsti ranka ir sugriebti mane.

Pirmiausia raištis ant akių, tada antrankiai.

Likus be šviesos, regą atstoja kitos juslės. Girdėjau, kaip dusliai vaitoja kalinys, kankinamas gretimame korpuse, burnoje jautau lauko dulkių skonį.

Dažniausiai aš tiesiog tupėdavau kameroje ir mokiausi būti vienas. Patekus į kalėjimo vienutę svetimoje šalyje, kamuojamam baimės būti nuteistam mirties bausme, kurios grėsmė

tarsi ašmenys kyburiuoja virš galvos ant plonyčio siūlelio, geriausia stengtis išgyventi įsivaizduojant, kad esi kur nors kitur.

Pirmiausia perskaičiau užrašus ant sienų. Paskui perskaičiau dar kartą, tada dar, kol ėmiau eiti iš proto. Rašiklių ir popieriaus turėti buvo uždrausta, bet ankstesni kaliniai buvo išradingi. Šūkius terlioją savo krauju ir išmatomis. Pajutau, kad iš paskutiniųjų stengiuosi suprasti kitų žmonių beprotybę. Paskui atsiklaupiau ant cementinių grindų ir pasistengiau alsuoti lėčiau, nors buvau taip persigandęs, kad baimės neįmanoma apsakyti žodžiais.

Tikra baimė, tikras siaubas luošina. Prakaituoja taip gausiai, kad oda susiraukšlėja, tarsi išgulėjus visą popietę vonioje. Paskui pasikeičia prakaito kvapas. Jis ima dvokti kačių šlapimu – be abejo, nuo adrenalino. Gali praustis kiek nori, kvapas neišnyksta. Baimė pamažu slopina, daro nejudrų, nes raumenys stingsta nuo susikaupusios rūgšties, o protą paralyžiuoja neviltilis.

Vienintelė viltis išsaugoti sveiką protą – mąstyti apie savo gyvenimą, kuri nuo manęs atskyrė, ir įsivaizduoti, jog vėl grįžtu į jį... į svajonę, kuri taip neseniai dar buvo mano tikrovė.

Baltos mano kameros sienos virto savotišku kino ekranu, jame regėjau rojų, į kurį troškau sugrįžti. Meilė namams ir viskam, kas juose pasiliko, užstojo baltas sienas, kruvinus grafičius ir baimės dvoką. Juo baimė stiprėjo, juo atkakliau verčiau save mąstyti apie Maroke įsigytuosius namus – *Dar Khalifa*, Kalifo rūmus.

Ten kiemai su čiurlenančiais fontanais, pilni paukščių giesmių, ir sodai, kuriuose Timūras ir Arianė, mano mažasis sūnus ir duktė, žaisdavo su savo vėžliais ir aitvarais. Ten skaisti vasa-

*Papasakojau jam, kaip
aš mėgstu pasakas, kaip ši estafetė mūsų
šeimoje perduodama iš tėvo sūnui.
– Ieškau pasakos, kuri glūdi mano širdyje, – pasakiau.*

Tahir Shah (Tahiras Šachas, g. 1966 m.) – Londone kilmingoje afganų šeimoje gimęs kelionių rašytojas, žurnalistas, dokumentinių filmų kūrėjas, su šeima nuo 2003 m. gyvenantis Maroke. Lietuvių kalba 2009 m. pasirodė jo knyga „Kalifo rūmai: metai Kasablankoje“: vieniems ji tapo priežastimi atrasti Maroką, kitiems – nuostabi kelionė į jau pažįstamą kraštą.

Naujojoje savo knygoje „Tūkstančio ir vienos nakties šalyje“ autorius toliau pasakoja apie savo gyvenimą Kasablankoje. Apleisti Kalifo rūmai jau virto tikrais rūmais, o Marokas – tikraisiais Tahiro Šacho namais. Tačiau rašytojas suvokė: kol nepasiners į Maroko pasakų ir istorijų pasaulį, tol tikroji šios šalies siela liks nepažinta. Knyga „Tūkstančio ir vienos nakties šalyje“ autorius skiria žmonėms, išsaugojusiems senąją žodinę tradiciją, istorijų pasakotojams. Pasakos ir istorijos – išminties šaltinis; jomis nuo pat mažumės auklėjami vaikai, jas suaugusieji seka vieni kitiems įvairiausiais gyvenimo atvejais. Pasakas visą gyvenimą rinko ir Tahiro Šacho tėvas, tarsi estefetę sūnui perdavęs meilę išmintingoms istorijoms. „Kiekvieno žmogaus širdyje slypi pasaka“, – išgirsta Tahiras Šachas. Tačiau surasti ją galima tik žiūrint užmerktomis akimis. Įkvėptas tėvo atminimo ir savo šeimos tradicijų, Šachas bando suprasti, kas jis iš tiesų yra; jis ieško savo pasakos, o drauge, keliaudamas nuo vieno pasakotojo pas kitą, bando priartėti prie Maroko širdies.

„Tūkstančio ir vienos nakties šalyje“ – stulbinamas, aistringas pasakojimas apie rytietišką išmintį, vertas Šachrazados. Tačiau drauge tai ir humoro bei meilės kupini marokietiški Tahiro Šacho nuotyčiai: gyvenimas su džinais, kelionės į dykumą ir Feso turgų... Tai egzotiška knyga, verčianti juoktis ir liūdėti, susimąstyti ir svajoti; knyga, kiekvieno skaitytojo klausianti – o kokia pasaka slypi tavo širdyje?

ISBN 978-9986-16-847-8

TYTO ALBA

www.tytoalba.lt